

ÄMMAEMAND IV

EESSÕNA

Ämmaemand IV kutsestandard on asjaomaste institutsioonide poolt kokkulepitud nõuete kogum töötajale esitatavatest oskustest, teadmistest ja vajalikest isikuomadustest.

Kutsestandardi kavandi koostas Tervishoiu ja Sotsiaaltöö Kutsenõukogu juurde moodustatud ämmaemandate töörühm koosseisus:

Evelin Käna	TÜK Naistekliinik, Tartu Meditsiinkool
Ingrid Liin	AS Fertilitas
Irena Bartels	TKH Naistekliinik, Tallinna Meditsiinkool
Made Bambus	TKH Naistekliinik
Ülle Lember	Eesti Ämmaemandate Ühing, AS Fertilitas
Siiri Põllumaa	Eesti Ämmaemandate Ühing, TÜK Naistekliinik, Tartu Meditsiinkool, Tartu Noorte Nõustamiskeskus
Tiina Keel	Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus

Ajavahemikus 05.04. – 10.04.2000.a. viidi läbi kutsestandardi kavandi arvamusküsitlus Eesti erinevates piirkondades moodustatud töörühmades, millede koosseisu kuulusid 19-st tervishoiuasutusest 32 esindajat.

Ämmaemand IV kutsestandardi lõppredaktsiooni koostamisel on töörühm arvestanud kutsestandardi kavandi kohta arvamusküsitlusel tehtud ettepanekuid ja märkusi.

See kutsestandard on koostatud esmakordselt.

Kutsestandardi koostamisel on arvestatud:

- CEDEFOP'i (European Centre for the Development of Vocational Training – Euroopa Kutsehariduse Arenduskeskus) poolt koostatud Euroopa Liidu liikmesriikide kutseoskusnõuete võrdleva analüüsiga;
- Euroopa Nõukogu direktiiviga 80/154/EEC 21.01.1980.a. “Ämmaemandate diplomite, tunnistuste ja teiste ametlike kvalifikatsioonitõendite vastastikuse tunnustamise kohta, sh. asutamisdõiguse ja teenuste osutamise vabaduse kasutamist hõlbustavad meetmed”;
- Euroopa Nõukogu direktiiviga 80/155/EEC 21.01.1980.a. “Ämmaemanda töö alustamist ja tegutsemist käsitlevate seaduste, määruste või haldusaktide sätete kooskõlastamise kohta”;
- Euroopa Nõukogu direktiiviga 77/452/EEC (nurses responsible for general care);
- Euroopa Nõukogu direktiiviga 89/594/EEC 30.10.1989 - ämmaemandate tegevust reguleeriv direktiiv;
- ICM (International Confederation of Midwives), “Kompetentsusnõuded ämmaemanduses” (Essential competencies for basic midwifery practise);
- WHO (World Health Organisation) soovitusetega;
- Ämmaemandakoolituse kvaliteedi nõuded, EV Sotsiaalministeerium 1997 .a.;
- Ämmaemanda rahvusvaheline määratlus, ICM, WHO, FIGO.

Ämmaemand IV kutsestandard on kinnitatud 03.05.2000. a. Tervishoiu ja Sotsiaaltöö Kutsenõukogu otsusega nr. 5.

Kutsestandardis määratletud kutsekvalifikatsioon on kantud kutseregistrisse.

1 KASUTUSALA

- 1) töötajate kvalifikatsiooninõuete määratlemine
- 2) õppekavade, koolitusprogrammide väljatöötamine
- 3) eksaminõuete väljatöötamine, kutsekvalifikatsiooni tõendamine ja hindamine
- 4) töötajate kvalifikatsioonide võrdlemine Eestis ja väljaspool Eestit või aluse andmine rahvusvaheliste kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide võrdlemiseks

2 KUTSEKVALIFIKATSIOONISÜSTEEMI TERMINID

Kutsestandard – kokkulepitud nõuete kogum kutse või eriala konkreetset tasemel vajalikest oskustest, teadmistest ja isikuomadustest.

Kutsekvalifikatsioonitasemed

Algtase – kutsealaste teadmiste ja oskuste nõue puudub; tööülesanded rutiinsed, ettekirjutatud; tööülesanne juhib töötajat; vastutus kaudne.

I tase – kutsealased teadmised ja oskused on omandatud kas läbi koolituse või pidevalt töötades; töö kellegi juhendamisel; toimetulek piiritletud tööülesannetega; vastutus oma tööülesannete ulatuses.

II tase – kutsealastele teadmiste ja oskustele lisandub vilumus; toimetulek erisuguste tööülesannetega; koostöövõime meeskonnas; vastutus tööülesannete täitmise eest.

III tase – kutsealane meisterlikkus; kutsealaste teadmiste ja oskuste edasiõpetamine; toimetulek keerukate ja vahelduvate tööülesannetega; valmisolek vastutuseks ressursside jagamise ja teiste töö eest.

IV tase – kutsealastele teadmiste ja oskustele lisanduvad juhtimisalased teadmised, oskused ja hoiakud; toimetulek paljude keerukate ja vahelduvate tööülesannetega muutuvates olukordades; vastutus ressursside jagamise ja teiste töö eest.

V tase – majandustegevuse valdkonna teoreetiliste aluste tundmine; toimetulek mitmekesiste menetlusviiside valdamist eeldavate tööülesannetega muutuvates ja ootamatutes olukordades; suur iseseisvus, vastutus analüüsimise, diagnoosimise ning otsuste tegemise ja nende elluviimise eest.

Kutseoskusi nõuded

Üldoskused ja -teadmised – majandustegevuse valdkonnast lähtuvad nõuded üldistele teadmiste ja oskustele.

Põhioskused ja -teadmised – kutsepetsiifilised nõuded teadmiste ja oskustele.

Erioskused ja -teadmised – kutsepetsiifilised nõuded teadmiste ja oskustele, mis on seotud spetsialiseerumisega.

Lisaoskused ja -teadmised – soovituslikud teadmised ja oskused, mis toetavad ja laiendavad kutseoskusi.

3 STATISTILISED TÄHISED

Eesti Majanduse Tegevusalade Klassifikaatori¹ järgi kuulub ämmaemand tervishoiu valdkonda, haiglaravi, kood 8511 ning ambulatoorne ravi, kood 8512.

---

¹ Statistical classification of economics activities in the European Community (NACE) eestindatud versioon

Ametite Klassifikaatori² järgi kuulub ämmaemand tippspetsialistide pearühma, põetamis- ja sünnitusabispetsialistide ametirühma, kood 2230 ja loodusteaduse ja tervishoiu abispetsialistide pearühma, sünnitusabi abispetsialistide ametirühma, kood 3232.

Kutsestandardi tähis fikseeritakse pärast kutsestandardite registri pidamise põhimääruse jõustumist.

4 KUTSENIMETUS JA KUTSEKVALIFIKATSIOONITASE

Eesti keeles: Ämmaemand IV
Inglise keeles: Midwife IV
Vene keeles: Акушерка IV

5 KUTSEKIRJELDUS

Ämmaemand juhendab, jälgib, hooldab ja nõustab naisi raseduse ja sünnituse ajal, sünnitusjärgsel perioodil ning günekoloogiliste probleemide lahendamisel; juhib sünnitusi omal vastutusel; hooldab ja jälgib vastsündinuid ja imikuid. Ta osaleb tervisekasvatuses ja pereplaneerimisel üksikisiku, perekonna ja ühiskonna tasandil.

Ämmaemand korraldab ämmaemandustegevust koostöös kolleegide, arstide, klientide/patsientide ja teiste meeskonna liikmetega.

Ämmaemand omab õigust iseseisvaks tööks nii ämmaemandana kui õena.

Ämmaemanda kutse eeldab vastutus-, otsustus-, empaatia-, kohanemis- ja koostöövõimet ning suhtlemisvalmidust.

Ämmaemanda kutsekõrghariduse õppekava koostamise aluseks on käesolev ja üldõe kutsestandard.

6 KUTSEOSKUSNÕUDED

6.1 Üldoskused ja –teadmised

- 6.1.1 Kutsealast tööd puudutavad Eesti Vabariigi seadused ja rahvusvahelised normid
- 6.1.2 Eesti sotsiaal- ja tervishoiusüsteem
- 6.1.3 Inimese ehitus, elutalitus, areng ja neid mõjutavad tegurid
- 6.1.4 Inimene kui bio-psühho-sotsiaalne tervik
- 6.1.5 Inimese põhivajadused ja elamistoimingud
- 6.1.6 Erinevate kultuuride mõju inimese tervisekäitumisele
- 6.1.7 Töö erinevate sotsiaalsete gruppidega
- 6.1.8 Individuaalse ja meeskonnatöö põhimõtted
- 6.1.9 Üldpatoloogia, patoloogiline anatoomia ja füsioloogia
- 6.1.10 Haigused, nende tekkepõhjused, ennetamine ja kulg
- 6.1.11 Patsiendi seisundi jälgimine ja hindamine
- 6.1.12 Farmakoloogia
- 6.1.13 Psühholoogia

---

² International Standard Classification of Occupations (ISCO-88) eestindatud versioon

- 6.1.14 Pedagoogika
- 6.1.15 Sotsioloogia
- 6.1.16 Töökeskkond ja tööohutus
- 6.1.17 Nakkustõrje
- 6.1.18 Esmaabi
- 6.1.19 Kutsealane terminoloogia
- 6.1.20 Ämmaemanduse ajalugu
- 6.1.21 Uurimismetoodikad
- 6.1.22 Kutse-eetika
- 6.1.23 Ämmaemandusprotsess
- 6.1.24 Diagnostika- ja ravivahendid ning aparatuur
- 6.1.25 Majandusalased põhimõisted ja ettevõtluse alused
- 6.1.26 Juhtimisalased teadmised
- 6.1.27 Keeleoskus (vt lisa A)
  - 1) eesti keel - kesktase
  - 2) üks võõrkeel – algtase
  - 3) teine võõrkeel - kesktase
- 6.1.28 Arvuti kasutamine - moodulid AO1-AO5 ja AO7 (vt lisa B)

6.2 Põhioskused ja –teadmised

- 6.2.1 Tervisekasvatuse ja pereplaneerimise
  - 1) inimese reproduktiivanatoomia ja -füsioloogia ning neid mõjutavad tegurid
  - 2) kaasaegne terviseedendus parema reproduktiivtervise tagamiseks
  - 3) reproduktiivsed ja seksuaalsed õigused
  - 4) kontratseptsioon
  - 5) nõustamine
    - a) soovimatu rasedus
    - b) abort
    - c) infertiilsus
    - d) seksuaalvägivald
- 6.2.2 Ämmaemanduse raseduse puhul
  - 1) raseduse füsioloogia
  - 2) raseduse diagnoosimine, raseduse kestvuse ja sünnitustähtaja määramine
  - 3) raseda läbivaatus ja antenataalne jälgimine
  - 4) loote seisundi hindamine
  - 5) riskiraseduse ja raseduse patoloogia tundmine ning olukorrale vastav tegutsemine
  - 6) nõustamine
    - a) raseduspuhused muutused ja ohutunnused
    - b) võimalikud vaevused, nende leevendamine
    - c) hügieen
    - d) seksuaalsus
    - e) toitumine
    - f) liikumine ja töö
    - g) ettevalmistus sünnituseks ja vanemarolliks
  - 7) funktsionaalne diagnostika
  - 8) raseduse kulu dokumenteerimine
- 6.2.3 Ämmaemanduse sünnituse puhul

- 1) sünnituse füsioloogia
  - 2) sünnitaja läbivaatus ja loote seisundi jälgimine
  - 3) normaalse sünnituse jälgimine ja juhtimine
  - 4) sünnituse valutustamise võtted
  - 5) vastsündinu elustamine
  - 6) vastsündinu esmane läbivaatus
  - 7) sünnitusteede revisioon ning terviklikkuse taastamine
  - 8) sünnituse patoloogia ja tüsistuste tundmine ning olukorrale vastav tegutsemine
  - 9) turvalise ja privaatsuse keskkonna tagamine sünnitusel
  - 10) sünnitusega seonduva dokumenteerimine
- 6.2.4 Sünnitusjärgne ämmaemandus
- 1) sünnitusjärgse perioodi füsioloogia
  - 2) normaalse sünnitusjärgse perioodi juhtimine
  - 3) sünnitanu läbivaatus
  - 4) vastsündinu anatoomilised ja füsioloogilised iseärasused
  - 5) vastsündinu seisundi jälgimine, hindamine ja hooldus; patoloogia tundmine ja olukorrale vastav tegutsemine
  - 6) imetusprotsess
  - 7) sünnitusjärgse perioodi patoloogia ja tüsistuste tundmine ning olukorrale vastav tegutsemine
  - 8) nõustamine
    - a) sünnitujärgne taastumine ja ohutunnused
    - b) vastsündinu seisund ja ohutunnused
    - c) imetamine
    - d) vastsündinu hooldus
    - e) eriolukorrad: surnult sünd, väärarengud, enneaegne vastsündinu, haige vastsündinu.
  - 9) sünnitusjärgse perioodi dokumenteerimine
- 6.2.5 Ämmaemandus naistehaiguste puhul
- 1) naistehaiguste ja sugulisel teel levivate haiguste ennetamise, leviku, põhjuste, kliiniliste tunnuste, kulu, diagnostika ja ravipõhimõtete tundmine ning selgitamine; arsti poolt määratud ravi teostamine
  - 2) dokumenteerimine
- 6.2.6 Ekstreemsetes olukordades abi osutamine
- 1) vaakumekstraktsioon
  - 2) emakaõõne revisioon, platsenta manuaalne eemaldamine
  - 3) verejooksud
  - 4) mitmikute sünd
  - 5) vaagnaotsseisud
  - 6) nabaväädi väljalangus
  - 7) eklampsia
- 6.2.7 Intensiivravi põhimõtted

7 KEHTIVUSAEG

Kutsestandard kehtib 4 aastat. Vastavalt vajadusele võib standardit muuta enne standardi kehtivusaja lõppu.

8 KINNITAJA

Ämmaemand IV kutsestandardi on kinnitanud Tervishoiu ja Sotsiaaltöö Kutsenõukogu koosseisus:

Siiri Hanson	Eesti Akadeemiline Sotsiaalturva Ühing
Tia Mere	Eesti Hambatehnikute Liit
Tiia Tali	Eesti Kaubandus-Tööstuskoda
Inna Rahendi	Eesti Keskastme Tervishoiutöötajate Kutseliit
Ille Pukk	Eesti Laborantide Ühing
Aide Pille	Eesti Lastekodude Sotsiaalpedagoogide Liit
Andres Pree	Eesti Optika Ettevõtete Liit
Mart Sepp	Eesti Optika Liit
Ilve-Teisi Remmel	Eesti Õdede Ühing
Ülle Lember	Eesti Ämmaemandate Ühing
Mati Kask	Haridusministeerium
Lembit Rägo	Riigi Raviamet
Terje Altosaar	Suuhügienistide Liit
Doris Bärenson	Sotsiaalministeerium
Kersti Pöldemaa	Sotsiaalministeerium
Mare Kraav	Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuamet

KEELTE OSKUSTASEMETE KIRJELDUSED

Alljärgnevides nõuetes on lähtunud Eesti Vabariigi keeleseaduses kasutatavatest riigikeele oskuskategooriatest, laiendades samad nõuded võõrkeelele.

Vastavalt Vabariigi Valitsuse 29. jaanuari 1996. a. määrusele eristatakse kolme keeleoskustaset:

Algtase – keele piiratud suuline ja elementaarne kirjalik oskus. Isik tuleb toime tuttavates keelekasutusolukordades, saab aru selgest kõnest igapäevaelu puudutavatel teemadel, mõistab üldjoontes lihtsama teksti sisu ning oskab täita lihtsaid tüüpdokumente ja kirjutada lühikesi tarbetekste;

Kesktaase – keele suuline ja piiratud kirjalik oskus. Isik tuleb toime mitmekesisistes keelekasutusolukordades, saab aru normaalse tempoga kõnest, mõistab raskusteta igapäevaelu kajastavate tekstide sisu, suudab kirjutada oma tegevusvaldkonda puudutavaid tekste;

Kõrgtaase – keele suuline ja kirjalik oskus. Isik väljendab ennast vabalt, sõltumata keelekasutusolukorrast, saab aru ka kiire tempoga kõnest, mõistab raskusteta keerulisemate tekstide sisu, suudab kirjutada stiililt ja funktsioonilt erinevaid tekste.

ARVUTI KASUTAMISE OSKUS ELEMENTAARSEL TASEMEL

Arvutikasutaja oskustunnistus-AO (ECDL- European Computer Driving Licence) on Euroopas välja töötatud infoühiskonna tundmise ja arvutikasutuse kvalifikatsioonistandard, mis katab laiatarbe rakendustarkvara praktiliste baasoskuste taseme. (AO tunnistuse omamine ei ole kutsekvalifikatsiooni taotlemisel kohustuslik.)

7 moodulit:

- AO1 – Infotehnoloogia ja ühiskond
- AO2 – Arvuti kasutamine ja failisüsteemid
- AO3 – Tekstitöötlus
- AO4 – Tabelarvutus
- AO5 – Andmebaasid
- AO6 – Joonistus- ja esitlustarkvara
- AO7 – Andmevõrgud ja internet

AO1 INFOTEHNOLOOGIA JA ÜHISKOND

1. Infotehnoloogia kasutamine
2. Eesti ja infotehnoloogia

AO2 ARVUTI KASUTAMINE JA FAILIHALDUSSÜSTEEMID

1. Põhimõisted ja terminid
2. Arvuti kasutamine
3. Failid ja kaustad

AO3 TEKSTITÖÖTLUS

1. Tekstitoimetid, nende formaadid ning üldised tekstiformaadid (*.txt, *.rft)
2. Töö olemasoleva dokumendiga
3. Uue dokumendi loomine
4. Teksti ümberpaigutamine ja korrigeerimine dokumendis
5. Teksti välimuse muutmine
6. Lehekülje kujundus
7. Töö tabelitega
8. Seosed teiste dokumentide ja programmidega
9. Teksti keele määramine ja õigekeele kontroll
10. Dokumendi trükkimine

AO4 TABELTÖÖTLUS

1. Töö olemasoleva tabeliga
2. Uue tabeli loomine
3. Tabeli kujundamine
4. Andmete sorteerimine (ühe ja mitme tunnuse järgi)
5. Arvutused tabelis
6. Diagrammi loomine
7. Diagrammi parameetrite muutmine
8. Dokumendi päise ja jaluse loomine
9. Tabeli trükkimine

Lisa A (teatmine)

AO5 ANDMEBAASID

1. Olemasoleva andmebaasi kasutamine
2. Uue andmebaasi loomine
3. Päringu koostamine
4. Aruannete koostamine (programmitarga e. nõustaja (Wizard) abil)
5. Andmetabel tekstitoimetis ja tema kasutamise võimalused
6. Andmete (tabeli, päringu tulemuse, aruande) eksportimine tekstifailiks (.txt, .rtf, .doc jm)

AO6 ARVUTIGRAAFIKA

1. Esitluse loomine
2. Kujundamine ja joonistamine

AO7 INTERNETI KASUTAMINE

1. Elektronkiri
2. WWW
3. Uudisgrupid
4. Listid
5. FTP